

Havs
och Vatten
myndigheten

Utvärdering av sociala och ekonomiska effekter av Rich Waters delprojekt

Frida Franzén och Mats Svensson, Tyréns AB
31 januari 2022

Ansvaret för innehållet i denna rapport ligger helt hos författarna.
Innehållet återspeglar inte Europeiska unionens hållning.

Titel: Sociala och ekonomiska effekter av Rich Waters delprojekt
Författare: Frida Franzén och Mats Svensson, Tyréns AB

Innehåll

Summary in English.....	2
1 Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.2 Utvärdering av sociala och ekonomiska effekter	7
1.3 Användningsområden för resultaten	7
2 Metod och material	8
2.1 Sociala och ekonomiska effekter.....	8
2.2 Metod och material.....	10
2.2.1 Metod och material för uppmätta effekter (sysselsättning, jämställdhet)	12
2.2.2 Enkät – uppskattade och sannolika effekter	13
2.3 Avgränsningar och begränsningar	13
3 Resultat	15
3.1 Sysselsättning	16
3.2 Affärsmöjligheter, branschutveckling och profilering	19
3.3 Besparingar och ekonomisk resiliens.....	21
3.4 Hälsa och välmående – rekreativa värden	22
3.5 Lokal kapacitet	23
3.6 Deltagande och genomslagskraft.....	24
3.7 Jämställdhet, jämlikhet och integration	25
3.7.1 Fördelning av sysselsättningseffekter med avseende på jämställdhet	26
4 Diskussion	29
4.1 Särskilda exempel för synergier inom hållbarhet	29
4.1.1 Ekonomisk besparing med nya faunapassagen i Västerås (Turbinbron)	29
4.1.2 Rekreativa värden med förbättrad vattenkvalitet i Norrviken.....	30
4.1.3 Lärande, jämlikhet och integration med nya rekreativa vattenparker	30
4.1.4 Genomslagskraft i viktig bransch för minskat näringsläckage från hästhållning – Julmyra gård	31
5 Utvärdering av sociala och ekonomiska effekter.....	33
6 Referenser	35
7 Bilaga 1 – enkät.....	36

Summary in English

This is the first of two assessments of social and economic impact of Rich Waters projects. In this phase eight projects were assessed, in next phase another eleven projects. The assessment focused on a set of categories identified as relevant:

- Employment
- Business opportunities and marketing
- Savings and economic resilience
- Well-being and recreational values
- Local capacity
- Participation
- Gender, equality, and integration

The data used for the assessment were project reports, economic reports, and a survey to, and interviews with, the eight projects (project leaders as respondents). Three different types of data were included in the assessment based on different methods for data collection: (i) measured data from economic reports, (ii) estimated impact from questionnaires, and (iii) probable impacts mainly from questionnaires. Because of the lack of existing measured data (such as statistics, economic report, questionnaires, etc.) of social and economic impacts of the projects implementation, most of the results are based on how the respondents perceive the impacts as reported in the survey. The survey was based on the seven categories of social and economic impacts, including closed-ended question based on statements and magnitude scales (not at all, to some extent, to moderate extent, to a large extent) as well as open-ended questions where respondents were asked to motivate and explain the closed-ended questions. Seven projects responded. The eight projects assessed were:

- C6.2 Julmyra Horse Center as a showcase for nutrient load reduction in horse keeping
- C10.2 Multifunctional waterpark i Västerås
- C10.3 Storm water treatment waterpark in Uppsala
- C13 Stopping internal phosphorus leaking – a full lake treatment (in lake Norrviken)
- C16.1 Construction of fish passage and demonstration site at Slottsbron
- C17.1 Longitudinal connectivity in Rällsälven river – construction of fauna passage Rällsälv hydropower plant
- C17.2 Longitudinal connectivity in Hedströmmen river – construction of fauna passage Östtuna hydropower plant
- C20.1 Limit the use of toxic anti-fouling by boat bottom washing

Employment. The eight projects employed 53 full-time equivalents during the period 2017-2021. 89% of the total costs of all projects are related to external actors (not partners in Rich Water project) for constructing the physical measures.

5% of the total employments are related to consultants of analysis services, and 6% are employments at the contractors of the projects. Hence, 94% of the employments are related to external actors. Two of the projects stand for approximately 80% of these employments, mainly due to high costs for measures construction and physical measures. Of the employments among external actors approximately 65% of these are local enterprises (within current municipality) which indicate that the implementation of the projects has stimulated local markets. The result from the survey indicated that all respondents expect the implemented measures of the projects to lead to future employments, due to new tasks for maintenance service, knowledge transfer, and new business opportunities.

Based on the survey to, and interviews with the projects, the estimated social and economic impacts were explored, and the results are summarized in Table 1. 57% of the respondents answered the projects have enable **business opportunities and marketing** to “some extent”, 14% to a “moderate extent” and 29% to a “large extent”. The higher magnitude of agreement of the statement were mainly related to the marketing opportunities for the contractors, by getting good examples of measures to use in communication of sustainability efforts of both municipalities (local authorities) and private enterprises.

86% of the respondents answered that the implemented projects will entail **savings and economic resilience** to “some extent”, and 14% (one of the projects) to a large extent. Many of the projects have implemented measures that strengthen or created new ecosystem services, such as improved systems for stormwater management, which could imply savings or future values for the local society. Further many projects express that from the new solutions tested and implemented in the projects, knowledge gains will make similar measures in the future to be constructed in a more cost-effective way. The project that estimated savings to be great, has created a fauna passage that will reduce the risk of flooding in a city environment in the future, which often are related to great costs and discomfort for citizens.

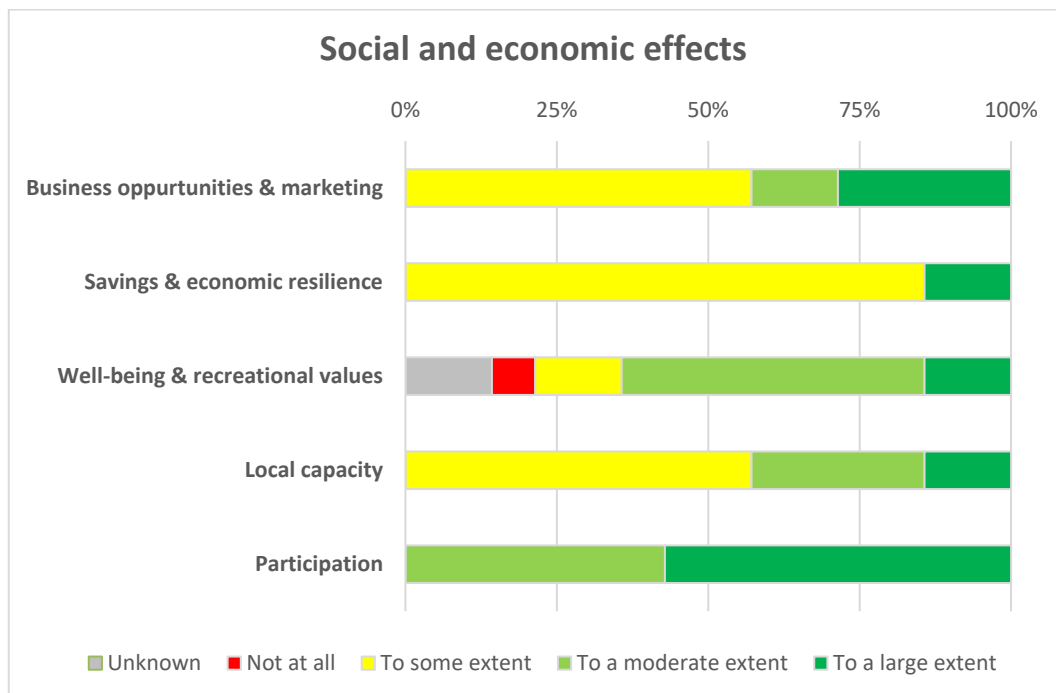

Diagram showing the summarized results from the survey, indicating which social and economic impacts that were strengthened or created by the implementation of the projects.

The category of **well-being and recreational values** is the most varied in terms of results from the survey. This is mainly due to the variety of the measures that the projects have implemented. The chart includes both statements on increased quality of recreational values, and increased availability. 50% of the respondents answered that the project has led to increased well-being and recreational values to a “moderate extent”, 14% have answered to a “large extent”, “to some extent” and “unknown”, and 7 % answered “not at all”. Great recreational values have for example been created through the new water parks and through the improvement of water quality in a lake.

In the category of **local capacity**, the question concerned to what extent the projects have entailed a strengthened collaboration among local partners, or new collaboration patterns. 57% of the respondents answered “to some extent”, 29% to “a moderate extent” and 14% to “a large extent”. The respondents mention both improved collaboration in existing networks (such as between municipalities), but also new cooperation between municipalities and private actors and NGO’s that the implementation of the measures have required.

The category **participation** concern to what extent the projects have reached and involved its target groups. Here 57% of the respondents have estimated participation to a “large extent” and 43% to “a moderate extent”. Both improved local capacity and participation of target groups can facilitate future projects and

continuation of common projects related to water quality and environmental measures.

The category **gender, equality and integration** were assessed through questions on distribution of effects related to the other social and economic categories (mainly employment, and well-being and recreational values). For the gender aspect in correlation to the employment, women dominated employment among the contractors and project leaders (65%), whereas men dominated the external employment, mainly due to high degree of construction services. Some of the projects have involved aspects related to equity and integration as a part of their projects, both in terms of focusing on educational purposes of the measures, and in the location of the measures close to socioeconomic weak areas.

Highlights. Some of the social or economic impacts assessed are indicating great potential for valuable and significant benefits for the society.

- Savings: C17.1 – great economic benefits in avoidance cost for future (potential) flooding.
- Recreational benefits: C13 – improved water quality in well used lake for recreation. Citizens' very positive to development. Great socioeconomic benefits related to similar projects in urban areas.
- Equality: C10.2 – new recreational area with good accessibility, by the constructed water park (wetland). Developed also for educational purposes together with schools. Internship with long-term unemployed was involved in construction and development of the park.
- Participation: C6.2 – measures at horse center to reduce nutrient leakage. Great participation of, and outreach to similar enterprises or organizations, give potential for distribution of similar measures at other horse centers.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Inom projektet LIFE IP Rich Waters ska en utvärdering göras som avser sociala och ekonomiska effekter från implementering och genomförande av de olika delprojekten. Detta uppdrag genomförs av konsulter på Tyréns AB, genom upphandling under våren 2021 och berör fas två i projektet (2017–2021) samt fas tre (2022–2024). Uppdraget genomförs därför för två separata perioder, varav denna rapport avser resultat från utvärdering av fas två i projektet. Ett urval av delprojekten gjordes baserat på i vilken grad projekten är genomförda alternativt slutförda, för att få en så god överblick av sociala och ekonomiska effekter som möjligt. Delprojekten som utvärderas i denna fas är:

- C6.2 Minskat näringsläckage från hästgårdar – Julmyra Horse Center (*Julmyra Horse Center as a showcase for nutrient load reduction in horse keeping*)
- C10.2 Multifunktionell vattenpark i Västerås (*Multifunctional waterpark in Västerås*)
- C10.3 Multifunktionell vattenpark i Uppsala (*Storm water treatment waterpark in Uppsala*)
- C13 Begränsning av internbelastning av fosfor – aluminiumfällning i Norrviken (*Stopping internal phosphorus leaking – a full lake treatment in lake Norrviken*)
- C16.1 Faunapassage vid Slottsbron (Turbinbron), Västerås. (*Construction of fish passage and demonstration site at Slottsbron*)
- C17.1 Konnektivitet i Rällsälven – faunapassage vid Rällsälvs vattenkraftverk (*Longitudinal connectivity in Rällsälven river – construction of fauna passage Rällsälvs hydropower plant*)
- C17.2 Konnektivitet i Rällsälven – faunapassage vid Östtuna vattenkraftverk (*Longitudinal connectivity in Hedströmmen river – construction of fauna passage Östtuna hydropower plant*)
- C20.1 Båttvätt i Västerås – minskad spridning av giftiga båtbottenfärger i Mälaren (*Limit the use of toxic anti-fouling by boat bottom washing*)

I uppdraget ingår att följa fyra steg för utvärderingen vilka kortfattat är: 1. Ta fram relevanta sociala och ekonomiska effekter som ska utvärderas, 2. Ta fram en metod för utvärdering av de identifierade effekterna, 3. Analysera effekterna av de genomförda åtgärderna enligt framtagen metod, och 4. Ta fram en tillgänglighetsanpassad rapport av steg 1–3. I kapitel 2 finns en mer utförlig beskrivning av genomförande, antaganden och slutgiltig metod som används för utvärdering av sociala och ekonomiska effekter. I nästa fas som utvärderas under år 2024, ska metoden samt urval av effekter revideras efter behov.

1.2 Utvärdering av sociala och ekonomiska effekter

Den aktuella utvärderingen kan sägas avse effekter som inte nödvändigtvis ligger i delprojektens centrala syften, utan mer handlar om bieffekter av de huvudsakliga målsättningarna med de planerade åtgärderna. I arbetet har begreppet ”sociala och ekonomiska effekter” används och inte socioekonomiska effekter (se uppdragsbeskrivning). Detta gjordes dels eftersom det överensstämmer bättre med EU:s terminologi (*jmf.* ”social and economic impacts), dels eftersom begreppet ”socioekonomisk” ofta används för att belysa olika människors skilda livsvillkor och hur effekter fördelas inom olika grupper i samhället. Inom det aktuella uppdraget är det viktigt att belysa hur olika potentiella effekter av de implementerade delprojekten i Rich Waters påverkar olika grupper i samhället, men utvärderingen bedöms behöva innefatta fler perspektiv än så (för urval av kategorier att utvärdera se avsnitt 2.1.).

Utvärdering av resultat sker oftast i relation till uppsatta mål inom projekt (s.k. mål-resultatutvärdering), och mäts mot bestämda kriterier, ofta genom kvantitativa mått (Karlsson, 1999). I aktuellt uppdrag har inte projektet (Rich Waters) satt upp specifika kriterier initialt gällande sociala och ekonomiska kriterier eller målsättningar som alla delprojekt ska förhålla sig till. Det betyder inte att delprojekten i sig saknar målsättningar som starkt kopplar till sociala och ekonomiska aspekter, såsom stärkt rekreation och klimatanpassningsåtgärder. Men det innebär att det inte från början finns självklara kriterier eller kategorier att utgå ifrån. I mer strikta mål-resultatutvärdering är det också viktigt att ha en utgångspunkt, till exempel ett nuläge, att jämföra resultaten mot. Eftersom utvärderingen av sociala och ekonomiska effekter till stor del handlar om att undersöka vilka övriga värden som delprojektens åtgärder skapat, har det inte formulerats sådana nulägen gällande sociala eller ekonomiska aspekter. Därför har utformningen utvärderingens metodik haft en mer iterativ karaktär, där genomförbarhet, rimlighet och dialog fått vara styrande begrepp. I kapitel 2 beskriver vi hur metodiken utarbetats. Inför fas 3 finns det sedan möjlighet att ytterligare lära av aktuell utvärdering, för att om nödvändigt revidera metodiken.

1.3 Användningsområden för resultaten

Resultaten från utvärderingen av sociala och ekonomiska effekter som redovisas i denna rapport ska dels användas som internt kunskapsunderlag inom projektet Rich Waters, dels utgöra underlag för interimrapportering för 2022 (engelsk sammanfattning).

Att identifiera sociala och ekonomiska effekter av miljöprojekt, i detta fall vattenvårdsprojekt, kan generellt skapa större förståelse, acceptans och motivation för att genomföra dylika projekt som ibland innebär en stor investering. De direkta ekonomiska effekterna såsom besparingar, sysselsättning och nya affärsmöjligheter, är viktiga att lyfta fram. Det finns även möjliga samhällsekonomiska effekter av de sociala effekterna såsom ökat välmående.

2 Metod och material

Detta kapitel beskriver steg 1 och 2 i den övergripande strukturen för uppdraget: 1. Ta fram relevanta sociala och ekonomiska effekter som ska utvärderas och 2. Ta fram en metod för utvärdering av de identifierade effekterna. Då dessa två steg är sammanlänkade har de arbetats fram parallellt. Urval och identifiering av lämpliga och relevanta effekter att utvärdera har baserat på tidigare framtagna förslag inom projektet, EU:s krav på interimrapportering, globala och nationella exempel på kriterier, samt på faktorn genomförbarhet givet befintliga förutsättningar. Urvalet har stämts av mellan Rich Waters projektledning och Tyréns konsulter.

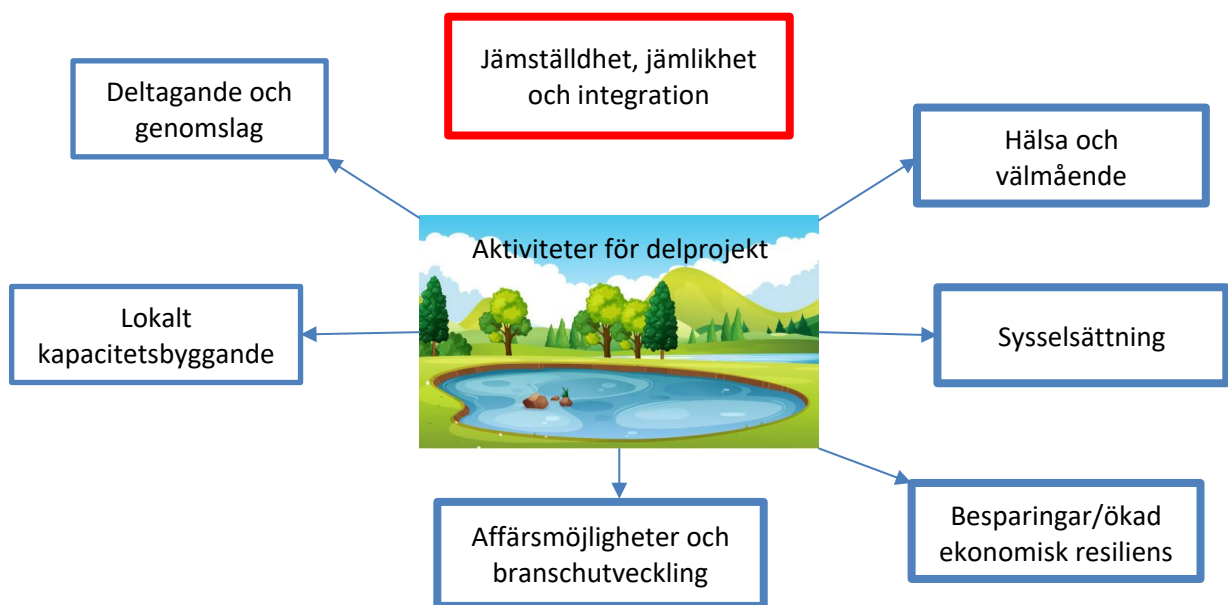
2.1 Sociala och ekonomiska effekter

I urval av kategorier av sociala och ekonomiska effekter har diskussioner kring begreppen konsekvens, påverkan och effekt förts. Inom effekter kan också direkta och indirekta effekter avses. De flesta effekter som utvärderas i uppdraget handlar om indirekta effekter av annan påverkan som skapas genom åtgärderna. En vattenpark kan till exempel innebära ett förbättrat översvämningsskydd i framtiden. Det är alltså de sociala och ekonomiska effekterna av detta förbättrade översvämningsskydd som aktuellt uppdrag ska utvärdera, såsom minskade kostnader för översvämning. Begreppet gränsar därför i vissa fall till ekosystemtjänster och ekosystemtjänstanalys. Här menar vi att de sociala eller ekonomiska effekterna av en förbättrad eller stärkt ekosystemtjänst är det som ska utvärderas i aktuell rapport. Enligt EU:s krav på rapportering ska även sysselsättning som en följd av projektfinansieringen rapporteras. Det kan här understrykas att denna sysselsättning inte är en effekt av de genomförda åtgärderna, utan snarare en följd av att delprojekten initierats, finansierats och genomförts. Därför innehåller utvärderingen dels följder av att delprojekten genomförts, dels uppskattade och sannolika effekter som en följd av de åtgärder som projekten resulterat i. Olika typer av data har därför använts (se kap 2.2).

I det aktuella uppdraget har följande kategorier av sociala och ekonomiska effekter utvärderats:

- Sysselsättningseffekter
- Affärs- och branschutveckling, inklusive profilering/marknadsföring
- Besparingar och ekonomisk resiliens
- Hälsa och välmående
- Lokalt kapacitetsbyggande
- Deltagande av huvudsakliga målgrupper
- Jämlikhet, jämställdhet och integration

Sysselsättning är ett krav från EU att LIFE-projekt rapporterar. Här avses då antal heltidstjänster som projekten inneburit. Sysselsättning kan också kopplas till det Globala målen nr. 8 – Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, framför allt delmål 8.3 Främja politik för nya arbetstillfällen och ökad företagsamhet. Inom dessa direkta sysselsättningsciffror har vi även velat undersöka om det går att förstå var arbetena har hamnat, till exempel inom projektorganisationerna eller utanför, till lokala entreprenörer eller nationellt verkande analytiker. Utöver antal sysselsatta som en direkt följd av genomförande av delprojekten, har vi även velat utvärdera potentialen att projekten leder till ökad sysselsättning eller andra värden för arbetsmarknaden efter projektens avslut.

Figur 1. Sociala och ekonomiska effekter som utvärderats i projektet.

Hälsa och välmående är starkt sammankopplat till miljö- och rekreationsvärden. Därför utvärderas uppskattade och sannolika effekter på hälsa och välmående som en följd av förbättrad kvalitet av rekreationsvärden, eller förstärkt tillgänglighet. Det kopplar också till de Globala målen 3 – God hälsa och välmående, och 11. Hållbara städer och samhällen.

Besparingar och ökad ekonomisk resiliens är en viktig aspekt som också är starkt länkad till god naturresurshushållning, där vattenvård är en viktig del. Vattenvårdsprojekt liksom andra miljövårdsprojekt kan innebära stora kostnader för samhället, varför det är viktigt att se vilka värden och besparingar som projekten och åtgärderna renderar samhället. Kategorin relaterar också till det Globala målet nr. 15 – Ekosystem och biologisk mångfald, och framför allt 15.1 Bevara, restaurera och säkerställ hållbart nyttjande av ekosystem på land och

sötvatten, samt 15.9. Integrera ekosystem och biologisk mångfald i nationell och lokal förvaltning.

Affärsmöjligheter, branschutveckling och profilering är en annan ekonomisk effekt som är kopplad till det ursprungliga syftet med Rich Waters, att testa och implementera åtgärder och skapa bättre kunskapsunderlag och nya affärsidéer kring dessa. Kategorin kopplar till det Globala målet nr. 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, framför allt 9.2 Främja inkluderande och hållbar industrialisering, samt 9.B Stöd diversifiering och teknikutveckling i inhemsk industri. Inom aktuell utvärdering har vi även inkluderat profilering vilket även avser marknadsföring för ingående partners i projekten.

Jämställdhet, jämlikhet och integration kan ses som ett horisontellt kriterium för utvärdering, som alltså berör flera andra aspekter och i grunden handlar om fördelning av resurser: Om rekreationsmöjligheterna har stärkts – för vem eller vilka blir det mest tydligt? Om arbetsmarknaden har stimulerats – för vilka har det blivit märkbart? Kategorin kopplar till flera Globala mål, men främst nr. 5 – Jämställdhet, och 10. Minskad ojämlikhet

Lokal kapacitet avser i utvärdering vilka typer av samarbeten som eventuellt har stärkts ur ett lokalt perspektiv (kommun eller mindre område). Det avser både nyetablerad samverkan mellan aktörer som tidigare inte samarbetat, eller förstärkt och intensifierad samverkan mellan aktörer som tidigare har samverkat. Lokal kapacitet kan i detta avseende spegla lokal resiliens, då det ofta visats att en stark lokal samverkan mellan olika aktörer i högre grad kan hantera förändringar i samhället (Franzén, 2015). I lite mer specifik mening kan stark lokal samverkan öka sannolikheten att fler liknande satsningar görs, inom vattenvård eller andra miljörelaterade områden.

Deltagande finns med i utvärderingen och avser i vilken mån delprojekten nått ut till sina huvudsakliga målgrupper. Deltagande kan delas in i olika nivåer: information, samråd och aktivt deltagande men nivåerna är nästlade (Franzén, 2015). I den aktuella utvärderingen avser deltagande information som aktivt tagits emot och lett till handling, till exempel genom deltagande vid seminarier och informationsträffar om åtgärderna eller genom besök på någon av åtgärdsområdena. Kategorin kan ses som grad av genomslagskraft vilket är ett viktigt kriterium i OECD:s utvärderingskriterier för projektverksamhet (Chianca, 2008) som också används inom EU (EU, 2006).

2.2 Metod och material

I EU:s kortfattade instruktioner kring utvärdering av sociala och ekonomiska effekter beskrivs att utvärderingen ska sträva efter att studera *uppmätta* effekter, och om inte annat beskriva *sannolika* effekter. Som ett minimum ska utvärderingen beskriva hur många heltidsanställda som projekten inneburit. Det har inom projektet funnits relativt få underlag som beskriver sociala och

ekonomiska effekter. Projektens rapportering av dessa har löpt parallellt med aktuellt uppdrag. Därför gjordes en enkät med frågor kring de sju olika kategorierna som skickades till samtliga delprojekt som var aktuella för utvärderingen (se 2.2.2 för beskrivning av enkät). I denna gjordes bedömningar av uppskattade effekter samt i framtiden sannolika effekter. Det fanns även frågor kring om projekten gjort egna uppskattningar eller värderingar av någon social eller ekonomisk effekt. Det visade sig dock finnas få dylika utredningar.

Inom aktuellt uppdrag har därför tre typer av data använts baserat på olika metoder: (i) uppmätta effekter baseras på kvantitativa data som finns tillgänglig, såsom ekonomisk redovisning eller enkäter genomförda inom delprojekten, (ii) uppskattade effekter bygger på självskattning, där representanter (projektledare) har fått ta ställning till i vilken grad åtgärderna haft sociala och ekonomiska effekter genom en enkät alternativt intervju med samma frågor, samt (iii) sannolika effekter avser effekter som är potentiella att inträffa längre fram, och baseras på självskattning och åtgärdernas egenskaper (till exempel potentiella ekosystemtjänster som har sannolika sociala eller ekonomiska effekter). Utöver ekonomisk redovisning och enkäter har även material från delprojekten använts, såsom rapportering och informationsfilmer om åtgärderna som testas. Från beskrivning och redovisning av projektens åtgärder kan vi diskutera sannolika sociala eller ekonomiska effekter, till exempel med hjälp av att använda andra liknande exempel och ibland schablonvärden eller jämförelsevärden då miljövärden eller miljöskador skattats ekonomiskt.

Tabell 1. Typ av data och metod per kategori			
	Uppmätta	Uppskattade	Sannolika
Syssetsättning	Ekonomisk redovisning	Självskattning - enkät	Självskattning - enkät
Affärsutveckling	x	Självskattning - enkät	Självskattning - enkät
Besparingar	I vissa fall: schabloner/jämförelsedata för liknande effekter	Självskattning – enkät (de flesta besparingar väntar i framtiden då åtgärderna är nyligen implementerade)	
Hälsa och välmående	I vissa fall: schabloner/jämförelsedata för liknande effekter	Självskattning - enkät	x
Lokalt kapacitetsbyggande	x	Självskattning - enkät	Självskattning - enkät
Deltagande	x	Självskattning - enkät	x
Jämlikhet, jämställdhet, integration	Ekonomisk redovisning, schabloner.	Självskattning - enkät	x

Tabell 1 redovisar vilka metoder som använts för respektive kategori av sociala och ekonomiska effekter, samt för vilken typ av data: uppmätta, uppskattade och sannolika. För uppmätta effekter har ekonomisk redovisning använts för sysselsättning samt jämställdhet. Schablonvärden eller jämförelsedata, såsom liknande utredningar, har använts i vissa fall för besparingar och hälsa och välmående. För uppskattade effekter har enkät eller intervju använts för samtliga kategorier. För sannolika effekter har även enkät- eller intervjusvar legat till grunden för sysselsättning, affärsutveckling, besparingar och lokalt kapacitetsbyggande.

2.2.1 Metod och material för uppmätta effekter (sysselsättning, jämställdhet)

För utvärdering av ekonomiska sysselsättningseffekter ur projekten har den ekonomiska redovisningen från delprojekten använts, framför allt delprojektens redovisade timmar för egen och inhyrd personal per delprojekt. Utvärderingen har även inkluderat en bedömning av hur kostnaderna fördelar sig mellan externa tjänster inom analys och infrastruktur (fysiska åtgärder) per delprojekt. För dessa kostnader omvandlas de redovisade fakturor till andel sysselsättning med hjälp av de fakturerande företagens bokslutsstatistik. Vi har omvandlat fakturerat belopp (som blir en del av företagets omsättning) till arbetade timmar, där vi använt bokslutens antal helårsanställda delat med nettoomsättningen som approximation för sysselsättning i förhållande till intäkter per företag. För de år som saknar bokslutsstatistik har vi använt värden från närmast tidigare eller senare bokslutsår.

Vi har beräknat sysselsättning baserat på hela fakturerade belopp inom fysiska åtgärder eftersom det återspeglar det faktiskt utförda arbetet, även om kostnaderna som sådana redovisas som avskrivningar över tid i projektens ekonomiska redovisning. För tjänster har vi knutit insatsen till angivet ”från datum” och för kostnader inom fysiska åtgärder till datumet för fakturan. Däremot har inte projektkostnader för utrustning, resor eller förbrukningsvaror omräknats till sysselsättning.

Vidare har externa stödtjänster delats in i ”analys” respektive ”fysiska åtgärder” baserat på aktivitetsbeskrivningen eller aktivitetsklassificeringen i den ekonomiska redovisningen. För den geografiska analysen har företag med sin huvudsakliga verksamhet i Mälardalen samt Uppsala exklusive Stockholmsområdet ansetts som ”lokal sysselsättning”. Bolag med huvudsaklig verksamhet i övriga landet bokförs som nationellt företagande. Infrastrukturkostnader redovisar vi som fysiska åtgärder i rapporten.

För att analysera jämställdhet inom sysselsättningseffekterna har vi utvärderat könsfördelningen hos resurserna i projekten, baserat på stödmottagarnas (delprojektens partners) ekonomiska redovisning för direkt uppskattning av de egna insatserna. För upphandlade insatser har vi utgått från den beräknade sysselsättningen ovan och fördelat den med hjälp av nationell statistik över könsfördelningen per branschsektor. Könsfördelningen är alltså en uppskattning

baserad på nationell branschstatistik och inte en exakt fördelning för det enskilda företaget och insats.

2.2.2 Enkät – uppskattade och sannolika effekter

Eftersom det till stor del saknades underlag för många av kategorierna beslutades att en enkät skulle gå ut till delprojekten. Frågorna i enkäten omfattade samtliga sju kategorier i sex sektioner, där *jämställdhet, jämlikhet och integration* ingick som horisontellt kriterium (se samtliga frågor i bilaga 1). Enkäten skickades ut till projektledarna i delprojekten den 16 september, och kunde antingen fyllas i och skickas till oss eller också fyllas i tillsammans under ett videosamtal.

Varje sektion i enkäten (motsvarar en kategori för utvärderingen) innehöll minst ett påstående kring den eller de aktuella effekterna, vilka skulle rankas enligt en given skala ("inte alls", "till viss del", "till ganska stor del" och "till stor del"). Till exempel: *I vilken grad har delprojektet lett till affärsutveckling eller branschutveckling?* Samtliga frågor innehöll även en förklarande kort text med exempel. I dessa frågor avsåg vi effekter som redan kan ses, mätas eller upplevas, enligt respondenterna. Men eftersom många effekter kan tänkas ligga i framtiden, då projekten nyligen är genomförda ställdes inom vissa sektioner även frågor om sannolika effekter, till exempel hur sannolikt det är att projekten kommer innebära ökad sysselsättning eller andra värden till arbetsmarknaden efter projektens avslutande. Även dessa frågor kring sannolikhet skattades enligt given skala ("inte sannolikt", "ganska sannolikt", "mycket sannolikt" och "vet ej"). De rankade svaren summerades i diagram som visas i resultatdelen.

För varje fråga med fasta alternativ fanns också fritextsvar där vi bad respondenterna motivera eller beskriva mer utförligt hur de rankat sitt svar. Genom fritextsvaren kunde vi också utläsa vilka målgrupper som avsågs, vilken typ av effekter som respondenterna avsåg i sina svar, samt i vissa fall få en förståelse för hur respondenten uppfattat frågan. Fritextsvaren finns i bilaga 2 som helhet, men vissa citat är summerade i resultatdelen för att visa på det samlade resultatet per kategori effekter som utvärderades.

För varje sektion i enkäten fanns också en fråga om projekten hade egna utvärdering på de sociala och ekonomiska effekter som avsågs.

2.3 Avgränsningar och begränsningar

Som nämnt ovan visar utvärderingen inte enbart på de sociala och ekonomiska effekter som delprojektens åtgärder (såsom vattenpark, faunapassage) skapat, utan inkluderar även effekter som egentligen kopplar mer till delprojektens initierande och finansiering. Detta gäller till exempel de uppmätta värdena för sysselsättning och även jämställdhet i relation till sysselsättning. Dessa effekter är inte en följd av de åtgärder som skapats, utan en följd av att projekten har genomförts. Som ett exempel kan vi jämföra sysselsättning som redovisas för att genomföra delprojekten (följd av genomförande), med sysselsättning som kan uppstå från de möjligheter som åtgärderna skapar (effekt av delprojektens åtgärder), såsom nya

möjligheter för turism, guidning, ökat behov av underhåll av åtgärder, osv. Ibland är det svårt att dra en tydlig gräns mellan dessa typer av effekter, och kanske inte nödvändigt. Utvärderingen involverar båda dessa perspektiv eftersom det utpekats tydligt, till exempel i EU:s rapporteringsmall att sysselsättning inom delprojekten ska redovisas. I resultatredovisningen är det främst enkät-svaren kring ”uppskattade effekter” som avser effekter som uppstår som en följd av delprojektens åtgärder, och den ekonomiska redovisningen som avser följder av att projekten finansierats och genomförts. Men även här är det inte alltid lätt att dra en tydlig gräns.

Delarna kring ”uppskattade effekter” är till stor del baserad på självskattningar från delprojektens projektledare. Att basera utvärderingar på självskattningar medför en del osäkerheter och begränsningar. Först och främst handlar det om hur respondenten uppfattar frågan i enkäten, och motsvarar därför inte en objektiv skattning av effekter. Det finns i enkäten inga givna skalor för vad som avses med ”stämmer i hög grad”, det är en bedömning som respondenten själv gör. Därför är fritextsvar med motiveringar viktiga, och diagrammen ska därför läsas med försiktighet. Respondenterna har troligtvis även skattat effekterna utifrån egna förväntningar, och inte heller mot en fixerad skala. Som ett exempel kan man ta effekter på rekreation, där svaren inte avser till exempel hur många invånare som når en ny rekreationsplats inom x kilometers radie. Svaren handlar snarare om vad som är rimligt i relation till projektet, och hur man lyckats nå dit eller inte.

3 Resultat

I detta kapitel redovisas uppmätta, uppskattade och sannolika sociala och ekonomiska effekter utefter de kategorier som identifierats. Uppskattade och sannolika effekter baseras främst på de enkäter och intervjuer som genomfördes under hösten 2021. Sju av åtta projekt svarade på enkäten. I avsnitt 3.1 till 3.7 beskrivs i mer detalj vad som framkommit i utvärderingen under respektive kategori av effekter. För det projekt som inte svarat på enkäten har projektredovisning använts för att diskutera möjliga sociala och ekonomiska effekter, men de är inte redovisade i diagrammen.

Diagram 1 visar de sammanlagda uppskattade effekterna inom fem av de sju kategorierna. Sysselsättning redovisas med uppmätta effekter i 3.1 och jämställdhet, jämlikhet och integration i 3.7 eftersom andra enheter använts för dessa kategorier. Det övergripande resultatet i diagram 1 visar att delprojekten har skapat affärsmöjligheter, branschutveckling eller möjlighet till profilering och marknadsföring ”till viss del” (57%), ”till ganska stor del” (14%) och ”till mycket stor del” (29%). Kategorin motsvarar fler frågor i enkäten. Delprojektens effekt på ekonomiska besparingar motsvarar övervägande ”till viss del” (86%) och ”till mycket stor del” (14%). För hälsa och rekreation svarade hälften av delprojekten att detta stärkts ”till ganska stor del” (50%), och resten lika fördelat på ”till mycket stor del”, ”vet ej” och ”till viss del”. För lokal kapacitetsbyggnad har projekten svarat övervägande ”till viss del” (57%) och resten av projekten ”till ganska stor del” samt ”till mycket stor del”. För kategorin deltagande har delprojekten svarat ”till ganska stor del” (43%) och ”till mycket stor del” (57%).

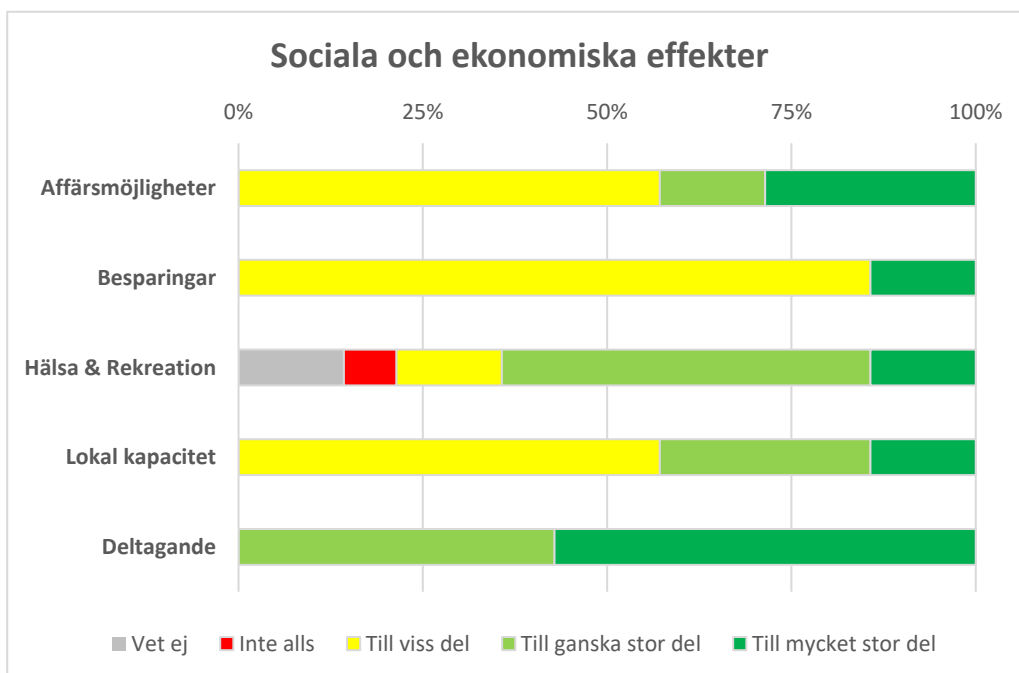

Diagram 1. Sammanlagda effekter av fem av de sju kategorierna effekter.

3.1 Sysselsättning

Totalt har de åtta delprojekten sysselsatt i det närmaste 53 heltidstjänster under den analyserade projektperioden från 2017 till 2021 (se tabell 2). Det innebär i genomsnitt 10 personer på årsbasis.

Projekt	Totalt	Anställda	Tjänster analys	Tjänster fysiska åtgärder	Lokala företag	Nationella företag
C06.2 (Julmyra)	0,9	0,7	0,2	0,0	0,7	0,2
C10.2 (Vä vattenpark)	10,4	0,6	1,1	8,7	1,5	8,9
C10.3 (Upp vattenpark)	2,4	0,2	0,0	2,1	0,8	1,5
C13 (Norrviken)	1,1	0,2	0,0	0,9	0,2	0,9
C16.1 (Turbinbron)	32,8	0,9	1,1	30,7	30,1	2,7
C17.1 (Rällsälven)	2,2	0,1	0,0	2,1	0,5	1,8
C17.2 (Östtuna)	2,5	0,1	0,0	2,4	0,6	1,9
C20.1 (Vä båttvätt)	0,7	0,3	0,0	0,4	0,3	0,4
Total	53,0	3,2	2,5	47,4	34,7	18,3

Från tabell 2 och diagram 2 kan vi utläsa att C16.1 och C10.2 är de projekt som sysselsatt flest personer i perioden. De två projekten tillsammans står för över 80% av den skapade sysselsättningen med 43 helårsekvivalenter under utvärderingsperioden, där C16.1 står för 62% och C10.2 står för 20% av sysselsättningen. De övriga projekten står för mellan 1 och 5 procent av den totala sysselsättningen.

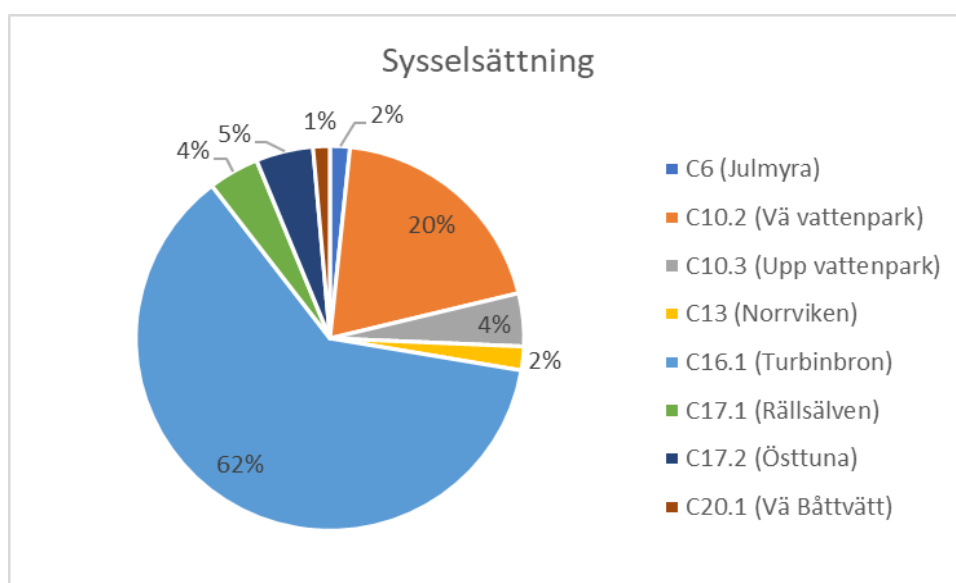

Diagram 2. Fördelningen av beräknad sysselsättning per projekt

När det gäller typ av insats är det inköpta tjänster inom fysiska åtgärder som dominerar med nästan 90% av den totala sysselsättningen med 47 helårsekvivalenter (diagram 3). Sysselsättningen med egna resurser hos stödmottagarna (delprojektens partners) är betydligt mer blygsam, där delprojekten i genomsnitt har sysselsatt 0,4 helårsekvivalenter över utvärderingsperioden, vilken innebär mindre än 0,1 anställd per projekt och år. C6.2 är det projekt som i första hand arbetat med egna resurser i insatserna.

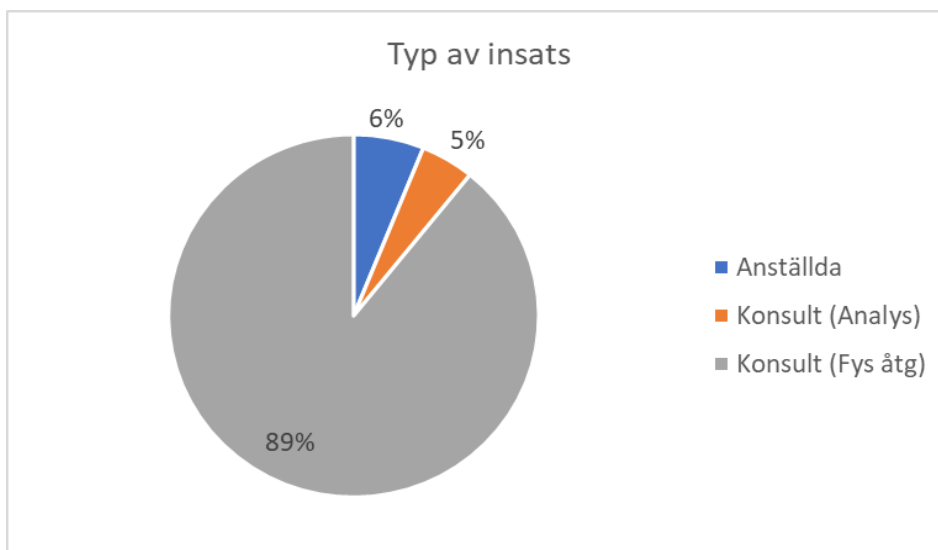

Diagram 3. Beräknad sysselsättning fördelad på typ av insats.

Tittar vi slutligen på fördelningen av den beräknade sysselsättningen i lokalt respektive nationellt företagande dominerar den lokala sysselsättningen med 65% av helheten (diagram 4). Men det är endast delprojektet faunapassage Turbinbron (C16.1) som i första hand utnyttjat lokala resurser. Övriga projekt förutom C6.2 har främst utnyttjat nationella resurser för sina insatser. Genom att faunapassage Turbinbron också dominerar sysselsättningen totalt, så överväger lokala resurser helheten i den geografiska fördelningen.

I enkäten fanns också en fråga kring hur sannolikt det är att delprojektens genomförande kommer att innebära ökad sysselsättning eller ökat värde för arbetsmarknaden i framtiden. Här svarade samtliga delprojekt förutom ett att det är "ganska sannolikt", och ett "mycket sannolikt" (se diagram 6). Flera av svaren handlar om den ökade kunskapsunderlaget som skapats genom projektens genomförande, likaså nämner vissa projekt ett ökat underhåll och nya uppgifter i och med de genomförda åtgärderna, se citat i ruta 1 nedan.

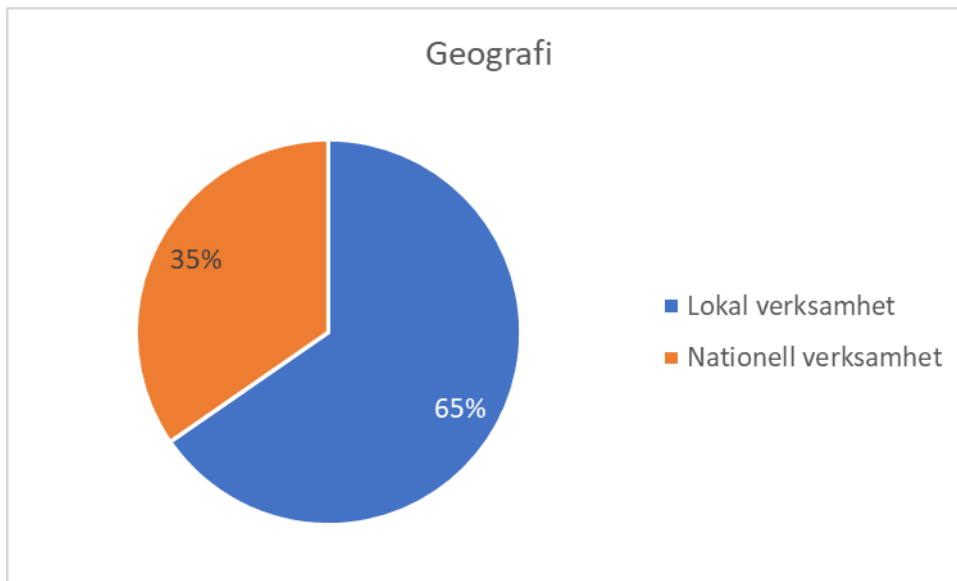

Diagram 4. Beräknad geografisk fördelning av sysselsättningen.

Ruta 1. Citat från enkät gällande sannolikhet för ökad sysselsättning

”Nya arbetsuppgifter med hänsyn till att faunapassagen och dess omgivningar även framledes behöver underhållas” (C17.1 och C17.2)

” [En person] som arbetat inom projektet blev dels engagerad i en statlig utredning samt fick en forskartjänst inom ämnesområdet [...]” (C6.2)

”Till viss del genom mer drift och underhåll, det finns utvecklingspotential i driften som kan ge ytterligare sysselsättning [...] Vi som jobbar i projektet har fått bättre referenser...” (C10.2)

”Kunskapen om vårt projekt kommer troligtvis leda till fler motsvarande behandlingar som kräver arbetskraft.” (C13)

”Kan komma att bli guidning, fisket kan också öka och att det kan bli mer tillsyn [...] Projektets genomförande har också lett till fasta anställningar och kompetensöverföring och stärkt kunskap kring faunapassager generellt. [...] Skötsel- och underhållsbehov har också ökat med den nya lösningen.” (C16.1)

3.2 Affärsmöjligheter, branschutveckling och profilering

Delprojektens åtgärder kan innebära möjligheter för affärs- eller branschutveckling, men även marknadsföring och profilering för de involverade parterna. Resultaten från enkäten (diagram 5) visar att den sammantagna effekten gällande dessa perspektiv var viktigt: drygt hälften av projekten ansåg att det stämde till viss del, nästan en tredjedel att det stämde till mycket stor del, och resten tyckte att det stämde till ganska stor del. Frågan i enkäten var uppdelad på affärs- och branschutveckling samt profilering och marknadsföring. Diagram 5 visar att en stor del av resultatet ligger i att projektparter uppskattar möjligheten till marknadsföring och profilering som mycket goda. Fyra projekt har uppskattat påstående kring om projektet lett till möjligheter till profilering och marknadsföring till ”mycket stor del”.

I fritextsvaren beskriver respondenterna att projekten och de genomförda åtgärderna har använts för spridning i social media, genom föreläsningar och seminarier, samt i vissa fall på plats där åtgärderna genomförts (se ruta 2). Partners har kunnat visa miljöengagemang, handlingskraft samt att visa att skattemedel använts på ett ansvarsfullt sätt. På så sätt har de involverade parterna kunnat belysa miljönyttan med genomförda åtgärder, och kunna profilera sig och belysa sitt miljö- och vattenarbete.

Ruta 2. Citat från enkät gällande profilering och marknadsföring

”Miljöarbetet har inneburit marknadsföring för Julmyra då flera reportage och filmer har spridits samt att ett miljöpris har vunnits. Vid deltagande i seminarier runt om i Sverige har Julmyra Horse Centers miljöarbete fått stor spridning.” (C6.2)

”Vi har marknadsfört projektet samt det färdiga resultatet i framför allt sociala medier, och tryckt på miljönyttan detta för med sig.” (C17.1, C17.2)

”Parken blir en reklamplats för marknadsföring, både för Västerås stad och Mälarenergi, t ex genom studiebesök och annat.” (C10.2)

”Bottenbehandlingen har skapat förutsättning för kommunerna att belysa sitt miljöengagemang och sin handlingskraft. Vi har även kunnat visa medborgarna att vi hanterar skattemedel på ett ansvarsfullt sätt eftersom vi växlar upp dem med EU-bidrag. Projektet har även gett oss möjlighet att öppna upp kommunikationen om vårt vattenvårdsarbete i ett bredare perspektiv.” (C13)

”Profilering både för Mälarenergi och Västerås stad, positiv PR/marknadsföring. Få upp ögonen för att Mälarenergi arbetar med vattenkraft och att de genomför miljöprojekt. (C16.1)

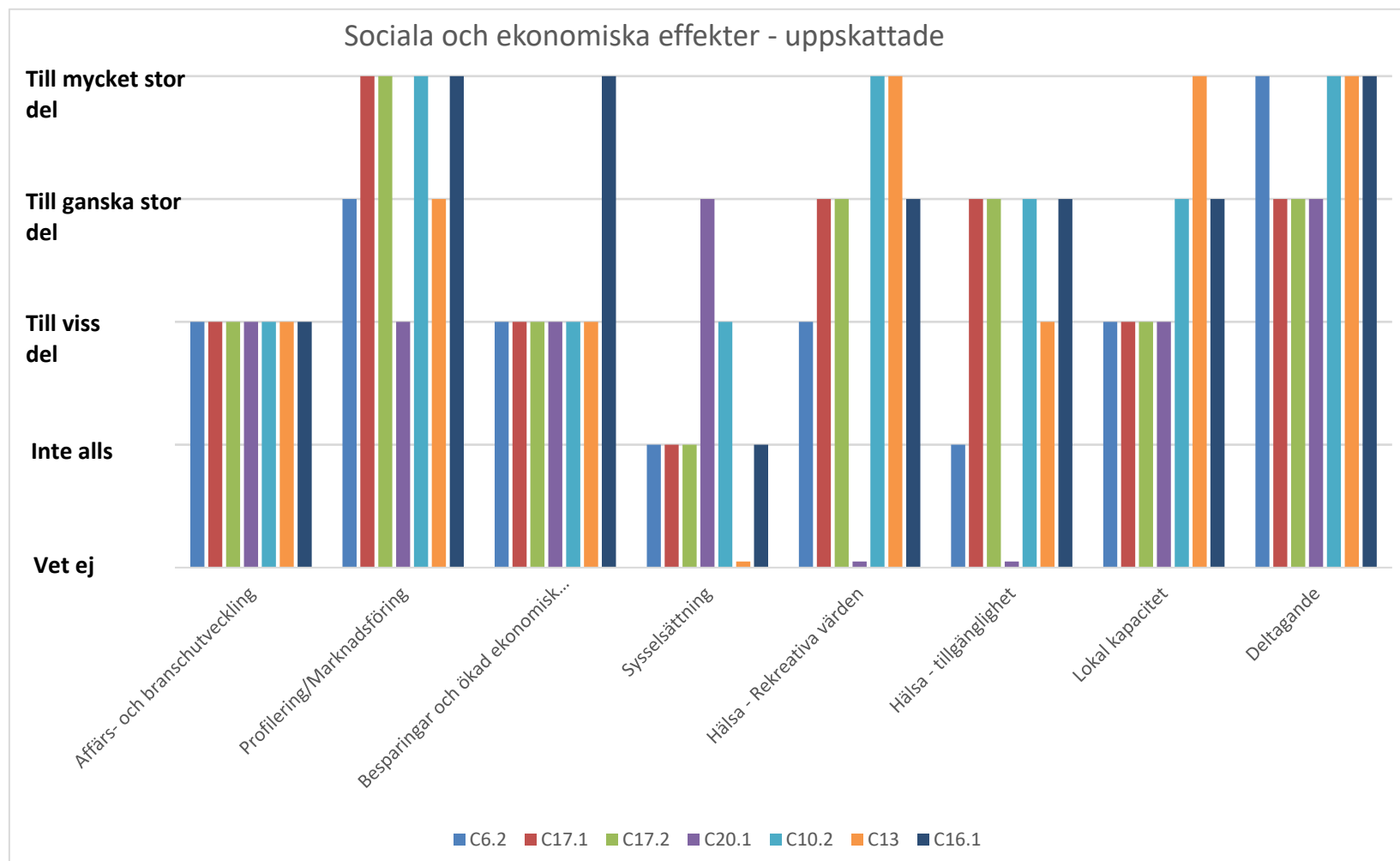

Diagram 5. Uppskattade sociala och ekonomiska effekter per kategori och delprojekt

Resultatet för affärs- och branschutveckling, vilket även inkluderar nya samarbetsformer, har inte lika högt utslag i enkäten. Samtliga projekt har svarat att det stämmer till ”viss del”. I fritextsvaren kan utläsas att de huvudsakligen handlar om lösningar som gjorts i genomförande av delprojektens åtgärder. C6.2 menar att åtgärder för att minska näringsläckage från Julmyra Horse Center var tidigt ute inom branschen. Delprojekt som avser faunapassager C16.1, C17.1 och C17.2 menar att de lösningar som gjorts för faunapassager har visat på möjliga lösningar som kan vara intressant för vattenkraftbranschen eller liknande potentiella projekt. Även C10.2 menar att vattenparken inneburit lösningar som kan vara användbara i liknande projekt, vilket även bör stämma väl överens med delprojekt 10.3. Flera respondenter nämner även att samarbetsformer som en typ av tillkommen utveckling, där aktörer som vanligtvis inte samverkar har arbetat ihop för att genomföra de åtgärder som projekten inneburit. Upphandlingen i C13 innebar också en viss typ av affärs- och branschutveckling, då vinnande entreprenör utvecklade och byggde en ny behandlingspråm för uppdraget.

Samtliga projekt tror också att det är sannolikt att projekten i framtiden kommer leda till affärsutveckling och möjlighet till profilering och marknadsföring.

3.3 Besparingar och ekonomisk resiliens

För denna kategori har delprojekten svarat mer försiktigt i sina skattningar kring huruvida delprojektens genomförande innebär möjliga framtida besparingar eller ökad ekonomisk resiliens (motståndskraft). Samtliga delprojekt förutom ett menar att det stämmer ”till viss del”, medan det sista projektet menar att det stämmer till ”mycket stor del”. Om vi börjar med det sistnämnda handlar det om den nya faunapassagen i Västerås (C16.1) vilket även inneburit att den nya konstruktionen på ett mycket effektivt sätt reducerar risken kraftigt för framtida översvämningar. Översvämningar i stadsmiljö kan innebära stora kostnader och stort obehag för medborgare och berörda verksamheter och företag. Därför innebär den nya konstruktionen en ökad ekonomisk motståndskraft, och kan leda till besparingar då dylika kostnader för översvämningar kan undvikas. För de övriga delprojekten har en rad olika besparingar nämnt, men inte bedömts som lika väsentliga eller stora som i C16.1 (se ruta 3). Här återfinns minskade kostnader för materialförluster och enklare underhåll (C6.2), minskade kostnader med avseende på de erfarenheter och den kunskap som byggts upp vid kommande/liknande projekt (C17.1, C17.2, C13), samt skapade eller förstärkta ekosystemtjänster såsom hantering av dagvatten, näringsretention och biologisk mångfald (C10.2).

Ruta 3. Citat från enkät gällande besparingar och ekonomisk resiliens

” Förbättrade dagvattensystem leder till minskad materialförlust och lättare att genomföra underhåll på travbanorna (C6.2)

” Viktigt argument har varit att inte förorena Västeråsfjärden (Mälaren), [...] Muddra förorenade sediment är dyrt. (C10.2)

” Mer robust lösning, som bättre hanterar framtida översvämning/skyfall. [...] Stora möjliga vinster för att undvika översvämningar i stadsmiljö (C16.1)

” Vid bygg av kommande faunapassager har man med sig lösningar från detta projekt i erfarenhetsbanken som kan leda till minskade kostnader.” (C17.1, C17.2)

3.4 Hälsa och välmående – rekreativa värden

För rekreativa värden har två separata frågor ställts: en kring ökad kvalitet och en kring ökad tillgänglighet. Det sammantagna värdet för båda kategorierna och samtliga projekt (diagram 5) visade att hälften av delprojekten har stärkt dessa båda värden till ”ganska stor del”. En liten del (14%) av svaren tillfaller ”till mycket stor del”, ”till viss del” samt ”inte alls” vardera.

För den ökade kvaliteten för hälsa och välmående, genom rekreativa värden har två av projekten ansett att det stärkts till ”mycket stor del” (C10.2 och C13). I det första fallet har en helt ny miljö skapats genom vattenparken, som på så sätt lett till nya rekreativa värden. Liknande värden är även kopplade till C10.3, som också skapat en vattenpark med olika rekreativa värden. I C13 handlar det om kraftigt förbättrad kvalitet i en sjö som används i hög grad som badsjö av närboende men även lite mer långväga besök. Projektet genomförde en enkät som visade att många närboende var mycket positiva till resultatet av projektet och hade själva upplevt en märkbar förändring och förbättring av badvattnets kvalitet.

Tre av delprojekten menade att åtgärderna lett till förbättrad kvalitet för rekreation till ”ganska stor grad” (C16.1, C17.1 och C17.2). Detta är samtliga projekt som innebär faunapassager i vattendrag. I två av fallen handlar det om att nya rekreationsplatser till exempel med platser för picnic skapats intill de nya passagerna, i det tredje fallet handlar det om en plats som ligger centralt i stadsmiljö där många människor passerar och idag stannar och tittar och läser om den nya passagen. Av de två resterande delprojekten har en av dem menat att åtgärderna inneburit förbättrad rekreativa kvaliteter ”till viss del” (C6.2) och ett av till ”inte alls” (C20.1). Se ruta 4 för exempel på citat från delprojekten.

Gällande förbättrad tillgänglighet till rekreativa värden har fyra av projekten svarat ”till ganska stor del” (C10.2, C16.1, C17.1 och C17.2) och resten av projekten ”till viss del” eller ”inte alls”. Många av delprojekten har haft tillgänglighet och ”besöksvänlighet” i åtanke vid utformning av åtgärderna. Det handlar om goda kommunikationsmöjligheter till och från platserna, god framkomlighet för alla på plats, samt skyltning som är anpassad för barn eller rullstolsbundna. Mer om anpassade åtgärder för olika målgrupper under 3.7 Jämlikhet, jämställdhet och integration.

Ruta 4. Citat från enkät gällande hälsa och välmående

”Förhoppningen är att åtgärderna inom Julmyra ska bidra till att minska risken för övergödning i sjösystemen nedströms1 (C6.2)

”Nytt rekreativt område med nya kvaliteter.” (C10.2)

”Projekten i Östtuna samt Rällsälv byggdes som naturliknande fåror inkluderande ett område för grill/picknic, med tanke att det ska kunna nyttjas som ett utflyktsmål för såväl närboende som andra” (C17.1, C17.2)

” Behandlingen har inneburet ett klarare vatten som upplevs mer attraktivt för bad. (C13)

” Det finns ett intresse, det stannar folk och tittar. Dessutom är det ett område som passeras av många.” (C16.1)

3.5 Lokal kapacitet

Vad gäller lokal kapacitet frågade vi delprojekten i vilken grad dessa har lett till ökad lokal samverkan, både genom nya samarbetsmönster med också stärkt samverkan mellan redan etablerade samverkansaktörer. Fyra av delprojekten har svarat ”till viss del”, två av den ”till ganska stor del” och ett av projekten ”till mycket stor del” (se diagram 5). Med tanke på att god lokal samverkan kan leda till fortsatta projekt eller samarbeten mot gemensamma mål är detta ett bra resultat. Delprojekten nämner framför allt tre olika typer av stärkt lokal samverkan: fördjupad samverkan mellan ingående aktörer i delprojekten, samverkan mellan andra liknande aktörer i andra regioner (såsom kommuner, stall, osv), samt ökad samverkan med lokala föreningar och verksamheter som på ett eller annat sätt deltagit eller varit med i diskussionerna för genomförande av projekten (se exempel i ruta 5). Samtliga projekt har även sett det som ”ganska sannolikt” att projekten inneburit stärkt tillit mellan lokala aktörer (se diagram 6).

Ruta 5. Citat från enkät gällande lokal kapacitet

”Nätverksträffar/seminarium har hållits med mellan entreprenörer i bygden och hästägare/stallägare. Ökat nätverkande inom hästnätverk. (C6.2)

”Västerås stad, Mälarenergi samt med andra kommuner (Uppsala och Smedjebacken), Naturskolan – var med tidigt planeringskede [...]. Lokala flygplatsen har också varit med i samverkan, [...] Lokala SNF och ornitologiska föreningar [...] arrangerar egna visningar. (C10.2)

” Framför allt under projektets/byggets gång samverkade man från Mälarenergi med såväl markägare som närboende.” (C17.1, C17.2)

” Det har stärkt det sedan tidigare väletablerade samarbetet mellan kommunerna Sollentuna och Upplands-Väsby.” (C13)

”Vi samverkar med båtklubbarna i Västerås som får vara med och påverka. (C20.1)

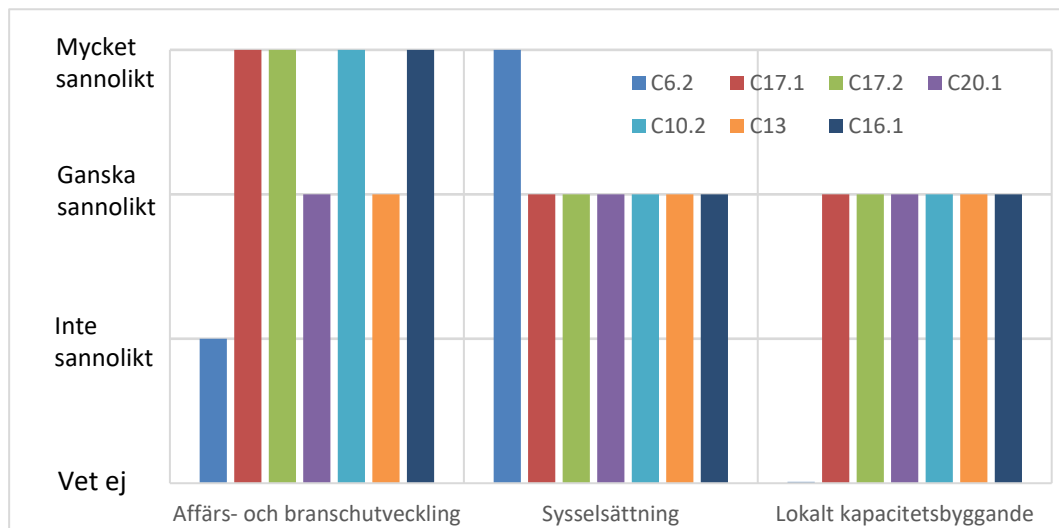

Diagram 6. Sannolika effekter skattade av delprojekten.

3.6 Deltagande och genomslagskraft

Deltagande i utvärderingen avser i vilken grad projekten anser att de nått sina huvudsakliga målgrupper, och på något sätt skapat aktiva handlingar genom deltagande på till exempel informationsträffar, seminarium eller genom att besöka/använda platser där åtgärder gjorts. Detta kan indikera på vilket genomslag projekten haft, men det kan i någon mån även indikera hur sannolikt

det är att kunskapen sprids vidare. Fyra av projekten har svarat att de nått sina målgrupper till ”mycket stor del” och tre av projekten till ”ganska stor del” (se diagram 5). I flera fall ses allmänheten som en huvudsaklig målgrupp, och som i flera fall visat stort intresse för åtgärderna och projektresultaten (till exempel C13, C10.2, C16.1). I andra fall är det mer specifika målgrupper såsom hästägare/stall (C6.2) och båtägare/båtklubbar (C20.1). Se ruta 6 för citat från enkäten.

Ruta 6. Citat från enkät gällande deltagande av huvudsakliga målgrupper

” Huvudsakliga målgruppen är hästägare, genomförda åtgärder (Julmyra som demonstrationsgård) har fått stor spridning då vi blivit inbjudna att föreläsa på flertalet seminarium i Sverige [...] (C6.2)

” Till mycket stor del gäller framför allt allmänhet (närboende Västerås, eller besökare). (C10.2)

”Målgrupp (dock som passiv mottagare) har varit medborgarna som har god kännedom om projektet. I en enkätundersökning som Sollentuna genomförde [...] 2021 stod det klart att 41 av 51 svarande kände till projektet med bottenbehandlingen av Norrviken. (C13)

” Båtägare nås men då vi har krav på intyg för ren båtbottnen har inte alla som vill ännu kunnat använda båtbottnenvätten. Nu under vintern kommer vi att erbjuda mätning av båtbottnen för intyg att den är ren och då får man använda båtbottnenvätten – tyvärr blev detta arbetet försenat ett år pga pandemin. (C20.1)

3.7 Jämställdhet, jämlikhet och integration

Eftersom detta är ett horisontellt kriterium har denna kategori har utvärderats med hjälp av frågor i enkäten, underordnade de andra kategorier. Inom sysselsättning har frågan ställt om sysselsättningseffekterna lett till jämställdhet, jämlikhet och integration. Tydligt här var att ingen av projekten har haft specifika krav på entreprenörer eller övrig anlitad personal, utöver de krav som organisationen/aktören har som brukligt. Ett av projekten (C10.2) har dock haft en huvudentreprenör för genomförande som arbetat med arbetsmarknadsenheten, och på så sätt haft en grupp praktikanter från gruppen som står långt ifrån arbetsmarknaden involverade i utförandet av projektet. Detta exempel bör ses som en möjlig effekt för ökad jämlikhet och eventuellt även ökad integration. Vidare analys av de sysselsatta under projektets genomförande men hänseende jämställdhet presenteras nedan i 3.7.1.

Inom hälsa och välmående har vi också ställt frågor om vilka grupper som troligast kan få ta del av de rekreationsförbättringar som projekten eventuellt inneburit. Här är det framför allt närboende och barnfamiljer som nämns. Det är

dock tydligt att de flesta projekten arbetat med tillgänglighetsanpassningar för att de nya rekreationspunkterna ska kunna upplevas av så många olika målgrupper som möjligt (se avsnitt 3.4). Flera av projekten har även varit i kontakt med förskolor eller skolor under planerings- eller genomförandefasen, för att understryka de pedagogiska möjligheterna med åtgärderna. Detta kan ses som en positiv effekt för kriteriet jämlikhet.

Lokalisering av åtgärderna kan också ha betydelse för jämlikhet och integration, här kan vattenparken som skapats i C10.3 nämnas som är lokaliserad i Gottsunda. Stora delar av bostadsområdena karakteriseras av svaga socioekonomiska grupper, med höga ohälsotal tillika stora andelar ekonomisk utsatta 0–19 år (Uppsala kommun, 2021). Precis som vattenparken i Västerås har denna park också uttalade pedagogiska värden, vilket kan skapa positiva effekter för barn i förskolor och skolor i området. Av de massor som blev över vid utgrävning av området skapades även en pulkabacke. Parken är placerad mellan bostadsområden med varierande socioekonomiska förutsättningar, vilket innebär att en ny mötesplats skapats vilket kan leda till ökad integration. Vattenparken i Västerås ligger också i relativ närhet till området Bäckby som är ett område där satsningar för att stärka trygghet, folkhälsa och andra aspekter för att stärka den sociala hållbarheten pågår (Västerås Stad, 2019). Området har en hög andel utlandsfödda, samt en lägre andel sysselsatta än jämfört med Västerås stad i genomsnitt. Som nämnts ovan är tillgängligheten till området fortfarande inte optimal, men flera initiativ pågår för att förbättra möjligheter för personer utan bil, till exempel genom förbättrad gång- och cykelvägar till området. Detta skulle kunna innebära en möjlighet för förskolor, skolor och andra verksamheter i området att utnyttja den nya platsen, för lärande och lek och på så sätt stärka folkhälsa och få positiva effekter för jämlikhet och integration.

3.7.1 Fördelning av sysselsättningseffekter med avseende på jämställdhet

Inom utvärderingen har vi även studerat hur sysselsättningen som genererats inom projekten fördelats mellan kvinnor och män (se tabell 2). Baserat på den data som funnits har vi delat upp analysen i två delar: de som varit anställda hos stödmottagarna (delprojektens ingående partners) samt övriga tjänster som beställts för projektens genomförande och på så sätt lett till sysselsättning. För den första gruppen har vi haft tillgång till data kring vilka individer som varit sysselsatta, och kan på det sättet göra mer precisa analyser. För den andra gruppen har vi inte haft tillräckliga data för att analysera fördelningen mellan män och kvinnor, utan har istället använt nationell statistik kring könsfördelning per bransch (se metod 2.2.1).

Analyserar vi fördelningen mellan män och kvinnor i projektens sysselsättning växer två tydliga fördelningar fram. I den totala insatsen dominerar män med uppskattningsvis närmare två tredjedelar av engagerade resurser.

Tabell 3. Könsfördelning sysselsättning

Projekt	Totalt	Totalt Kvinnor	Totalt Män	Ans-tällda	Anst. Kvinnor	Anst. Män
C06.2 (Julmyra)	0,9	0,5	0,3	0,7	0,4	0,2
C10.2 (Vä vattenpark)	10,4	2,2	8,2	0,6	0,3	0,3
C10.3 (Upp vattenpark)	2,4	0,9	1,5	0,2	0,2	0,0
C13 (Norrviken)	1,1	0,5	0,6	0,2	0,1	0,1
C16.1 (Turbinbron)	32,8	13,2	19,6	0,9	0,7	0,2
C17.1 (Rällsälven)	2,2	0,9	1,4	0,1	0,0	0,1
C17.2 (Östtuna)	2,5	1,0	1,5	0,1	0,0	0,1
C20.1 (Vä båttvätt)	0,7	0,5	0,2	0,3	0,3	0,0
Total	53,0	19,7	33,3	3,2	2,1	1,0

Vi kan hitta förklaringen till denna fördelning genom projektens dominans av fysiska åtgärder, vilket främst engagerar branscherna bygg- och anläggningsentreprenörer som fortfarande till större delen sysselsätter män. Endast C6.2 har till övervägande andel sysselsatt kvinnor i sitt projekt.

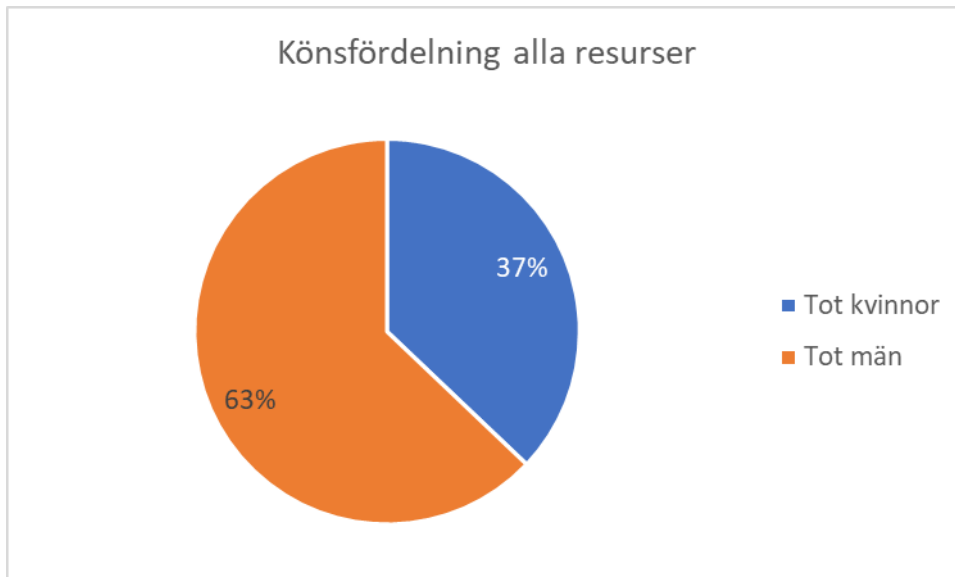

Diagram 7.: Fördelning mellan män och kvinnor för den totala sysselsättningen i projekten

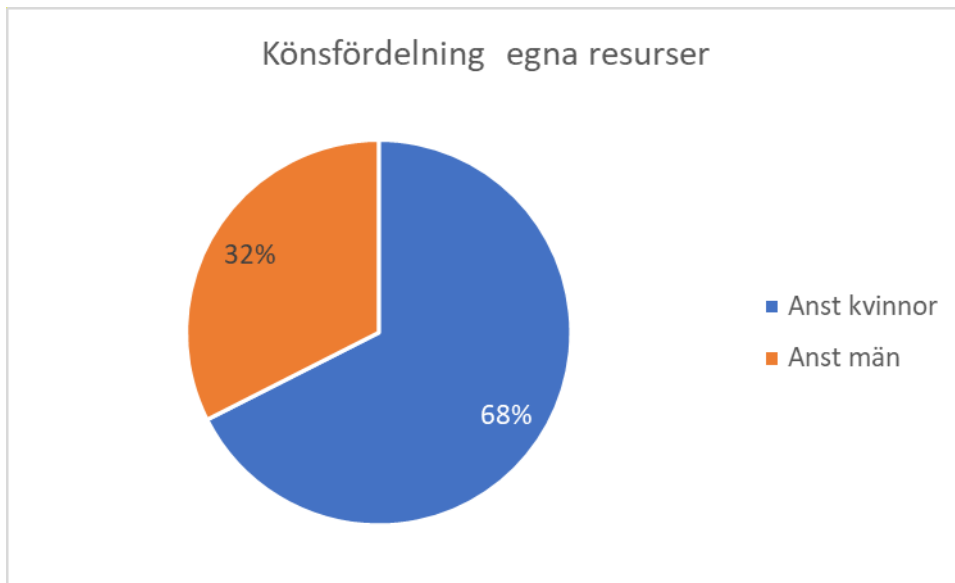

Diagram 8. Fördelningen bland män och kvinnor i stödmottagarnas egna insatser.

Tittar vi i stället på stödmottagarnas egna insatser blir bilden den omvända. Här dominerar kvinnor med två tredjedelar av insatserna. Fyra av åtta projekt har till övervägande andel använt kvinnor i egna resurser, två har jämn fördelning och två projekt har till större delen engagerat manliga resurser i sina egna insatser.

Anledningen till att kvinnor dominerar sysselsättningen inom delprojektens partners är oklar. Det kan heller inte ses som en effekt av projektets genomförande, utan snarare en förutsättning hos ingående stödmottagare. Men sammantaget visar det ändå att kvinnor varit överrepresenterade i projektledande positioner i delprojekten i jämförelse med män, medan män varit dominerande i den övriga sysselsättningen som skapats genom projektets åtgärder.

4 Diskussion

Utvärderingen indikerar på att genomförande av de Rich Waters-delprojekt som är aktuella i denna rapport har inneburit flera viktiga sociala och ekonomiska effekter, utöver det grundläggande syftet med vattenvård. Projekten har haft gott genomslag i och med att delprojektens resultat nått ut till huvudsakliga målgrupper. Projektpartners menar att de har stor nytta av projektens resultat i profilering och marknadsföring kring hållbarhetsarbete, men också som informativa exempel på vad aktivt miljöarbete kan innebära. De utvärderade delprojekten har i sig sysselsatt 53 helårstjänster under tiden 2017–2021, där den största delen av sysselsättningen kan härledas till lokala entreprenörer som arbetat med fysiska åtgärder. På så sätt har delprojekten också stimulerat arbetsmarknaden. Projekten har till viss del inneburit ökad ekonomisk resiliens genom den kunskap som erhållits och de ekosystemtjänster som stärkts. I ett fall kan de ekonomiska besparingarna anses bli väsentliga, då det handlar om undvikande av översvämningar. Delprojektens genomförande har också lett till ökade rekreativvärden, och ibland förbättrad tillgänglighet till rekreativvärden. Det kan i sig innebära positiva effekter på människors välbefinnande och hälsa. I följande avsnitt (4.1) diskuterar vi några exempel som är av särskilt intresse och som kan lyftas för vidare arbete med vattenvårdsprojekt. Avsnittet tangerar också vikten av att visa på samhällsekonomiska nyttor för motivation av åtgärdsarbete.

4.1 Särskilda exempel för synergier inom hållbarhet

I detta avsnitt vill vi fokusera på några exempel på sociala och ekonomiska effekter från utvärderingen av Rich Waters delprojekt. Dessa exempel lyfts för att lite mer djupgående beskriva vad det kan innebära i form av värden till samhället. De är också bra exempel för vidare planering av vattenvårdsprojekt, då synergier med andra hållbarhetsdimensioner skapar större kostnadseffektivitet och kan även skapa större acceptans i samhället att investera i vattenvård.

4.1.1 Ekonomisk besparing med nya faunapassagen i Västerås (Turbinbron)
Den nya lösning på faunapassage i Västerås, Turbinbron, som genomfördes i delprojekt C16.1 är också konstruerad för att undvika eller kraftigt reducera risken för översvämningar i Svartån framtiden. Risken för översvämningar, framförallt med avseende på kraftiga skyfall, ökar som en följd av pågående klimatförändringar. Den nya faunapassagen är på så sätt även en klimatanpassningsåtgärd, som minskar risken att för översvämningar i stadsmiljö och framförallt området kring Fiskartorget centralt i Västerås, där till exempel Västerås stadshus är beläget. Översvämningar i bebyggd miljö är ofta kopplade till stora kostnader för samhället, genom omfattande skador på både privat och allmän egendom liksom på infrastruktur. De samhällsekonomiska kostnaderna för översvämningen i Arvika år 2000 har beräknats till drygt 300 miljoner kronor

(Klimatanpassning, 2022), försäkringskostnaderna för översvämningarna i Malmö år 2014 uppgick till 900 miljoner kronor (Svenskt vatten, 2022), och enligt försäkringsbolagen var år 2021 ett rekordår för försäkringskostnader kopplade till översvämningar (Tidningen Näringslivet, 2021). Så vitt vi vet finns ingen aktuell beräkning eller uppskattning av vilka kostnader en översvämning i centrala delar av Västerås som en följd av extremt höga nivåer i Svartån skulle innebära. En sådan beräkning skulle kunna användas som en skattning av värdet för den klimatanpassning som den nya faunapassagen innebär för Västerås samhälle. För att kunna jämföra dessa projektets kostnader mot samhällsnyttor, skulle även det primära syftet att skapa fria vandringsvägar för fisk behöva värderas (monetariseras) och räknas in. Även andra positiva sociala och ekonomiska effekter som innebär samhällsnyttor bör i så fall också räknas in för att jämföra med projektets kostnad. Med det sagt, är det inte omöjligt det värde som undvikande av kostnader för översvämning i stadsmiljö skulle värderas till, i sig kan överstiga kostnaderna för projektet.

4.1.2 Rekreativa värden med förbättrad vattenkvalitet i Norrviken

I Norrviken i norra delarna av Stockholm, i kommunerna Sollentuna och Upplands Väsby har aluminiumfällning gjorts för att reducera internbelastningen av fosfor i delprojekt C13. Resultatet av projektets åtgärder är något som invånare och besökare av sjön själva har märkt. Projektet gjorde en enkät där de frågade medborgare om de upplever någon skillnad i vattenkvalitet. Många svarar att det är klarare och bättre kvalitet än på väldigt länge. Enstaka åtgärder för sjöar och vattendrag kan verka kostnadsintensiva, men värdet av att förbättra vattenkvaliteten, särskilt i rekreativa sjöar i närhet till tätbebyggda området kan vara förknippade med stora samhällsekonomiska värden. En värderingsstudie som gjordes i Stockholm, visade att de samhällsekonomiska nyttorna av att uppnå god vattenstatus i samtliga vattendrag i kommunen skattades till 2,5–2,8 miljarder kronor, medan kostnaderna för åtgärderna som krävdes för att nå dit skattades till ca 1 miljard kronor (Soutukorva et al., 2017). Det är svårt att göra en värdeöverföring (använda ett resultat för ett visst område för att göra en skattning i annat område) till Norrviken baserat på studien. Men från studien vet vi att sjöar som används för bad och rekreation ofta renderar höga värden beträffande samhällsekonomiska nyttor för förbättring av vattenkvaliteten. Därför är det troligt att värdet av att förbättra vattenkvaliteten i Norrviken också bör skattas relativt högt.

4.1.3 Lärande, jämlikhet och integration med nya rekreativa vattenparker

De multifunktionella vattenparkerna som skapats i delprojekt C10.2 och C10.3 har, som namnet förtäljer, flera syften och funktioner, men med grundläggande aspekter kring rening av dagvatten. Genom våtmarksområdena har också ett helt nytt rekreativt område skapats. Från utvärderingen av sociala och ekonomiska effekter av vattenparken vill vi lyfta några aspekter som kan vara utmanande att

mäta eller värdera monetärt, men som vi anser är viktiga positiva effekter för ett vattenvårdsprojekt. Den nya våtmarksparken i C10.2 är planerad för hög tillgänglighet, till exempel framkomlig med barnvagn eller rullstol, och det finns sittplatser i parken. Parken är varierad, och vattnet slingrar fram i olika fåror, vilket kan uppfattas som en spännande miljö för barn. Flera skolor och förskolor har hört av sig angående visning av parken, och Naturskolan har varit med tidigt i planeringsstadiet med avseende på parkens pedagogiska syften. Med tanke på dess många funktioner och spännande utformning kan det fungera som en bra plats för lärande för närbelägna skolor eller förskolor. I dagsläget saknas god gång- och cykelväg till parken, vilket kritiserats av medborgare och understryker behovet och nyttan av en sådan. GC-lösning är under planering. Med tanke på att bostadsområdet Bäckby ligger i relativ närhet, som har sociala utmaningar och en hög andel utlandsfödda skulle bättre tillgänglighet kunna skapa ännu bättre förutsättningar för folkhälsa och integration. I C10.3 har vattenparken lokaliserats i närheten av socioekonomiskt svaga bostadsområden i Gottsunda, där ohälsotalen är höga. Även här finns tankar att parken dels ska knyta ihop bostadsområden med varierande socioekonomiska förutsättningar, dels att parken ska kunna användas för pedagogiska syften.

Under projektets gång i C10.2 har även en av huvudentreprenörerna haft en grupp av personer som står långt ifrån arbetsmarknaden i praktik inom olika moment för att utveckla platsen. Entreprenören har arbetat aktivt tillsammans med arbetsmarknadsenheten. Det här är ett exempel vi gärna vill lyfta, eftersom det kan finnas ett stort värde att få ut människor i meningsfull sysselsättning. Både platsen som har skapats och hur den har skapats har därför stärkt sociala värden kopplat främst till jämlikhet. Ett mer systematiskt arbete för att skapa dylika värden i andra vattenvårdsprojekt, skulle kunna vara att (i) projekten ska koppla in arbetsmarknadsenheten i kommunen för att undersöka möjligheterna för praktik, och (ii) att pedagoger i förskola- och skola, inklusive gymnasiesärskolor får en utbildning i hur åtgärden fungerar och vilka värden som finns. Lokalisering av åtgärdsplatser kan ske i kombination mellan ekologiska och sociala nyttor.

4.1.4 Genomslagskraft i viktig bransch för minskat näringsläckage från hästhållning – Julmyra gård

Inom utvärderingen av sociala och ekonomiska effekter har ”deltagande” utvärderats som ett sätt att se i vilken grad delprojekten nåt ut till sina huvudsakliga målgrupper. Det kan ses som en del av vilken genomslagskraft projektet haft. I vissa projekt kommer denna aspekt vara särskilt viktig. Det gäller framförallt de projekt där typåtgärder ska testas, där miljöeffekten framförallt blir märkbar om många liknande verksamheter också implementerar liknande åtgärder. Detta är därför särskilt viktigt till exempel för delprojekt eller åtgärder riktade mot hästgårdar och jordbruk. I C6.2 har åtgärder gjorts på en hästgård/center för att minska näringsläckage från verksamheten. Projektet har rankat sin grad av deltagande från huvudsakliga målgrupper som ”i mycket stor

grad”. Projektet har fått stor uppmärksamhet och deltagit i ett antal seminarier i Sverige, men även på Åland (digitalt). Julmyra Horse Centers har vunnit miljöpris, och deras miljöarbete fått stor spridning inom branschen i Sverige. Förutom att hindra näringsläckage har åtgärderna som testats på gården också inneburit minskade kostnader, såsom minskade materialförluster. Arbets- och vistelsemiljö har också förbättrats då vägar och stigar inte står under vatten i lika stor grad. Genom att påvisa specifika nyttor på plats för hästgårdar som implementerar liknande åtgärder kan genomslaget bli större och fler motiveras att satsa på åtgärder för att minska näringsläckage till närliggande vattendrag.

5 Utvärdering av sociala och ekonomiska effekter

Att utvärdera sociala och ekonomiska effekter av vattenvårdsprojekt kan både förtydliga i vilken grad projektet nått sina mål kopplade till delsyften som omfattar dessa värden, dels förtydliga andra värden som skapats som inte varit medvetna val. Det kan i sin tur ytterligare motivera satsningar på vattenvårdsprojekt, skapa acceptans och bättre synergier med andra prioriteringar inom området eller kommunen. För kommande projekt kan det också vara enklare att från början formulera syften kring sociala och ekonomiska effekter. Om målsättningar och strategier kring sociala och ekonomiska värden formuleras tidigt i processen, är det enklare att följa upp i genomförandeprocessen, samt utvärdera när projektet är genomfört. Det kan också handla om olika mål för olika delar eller steg i processen. Vissa mål kan vara för genomförande, och vissa mål kan vara för efter processen.

För att möjliggöra utvärdering av sociala och ekonomiska effekter är det därför viktigt att initialt sätta upp några kriterier som sätts strategier för och följs upp. Det kan också vara viktigt att ha ett jämförelsevärde att utvärdera mot. Det kan handla om användning av en plats, besökssiffror, skolelevers kunskap om platsen, kostnader för att hantera de miljöeffekter som kan uppstå om åtgärden inte hanteras, osv. Det är också viktigt att initialt fundera över vilka målgrupper eller verksamheter som berörs, direkt och indirekt, samt vilka målgrupper som ska involveras i processen, samt i vilka delar av processen.

Ett stort värde som framkommit inom utvärderingen av Rich Waters delprojekt är effekterna på marknadsföring och profilering för ingående parter. Delprojekten har i och med genomförandet kunnat kommunicera och exemplifiera vad miljö- och vattenvårdsarbete mer konkret handlar om. Det kan skapa större förståelse för dylika satsningar. Det har också varit viktigt att samverka med många olika samhällsaktörer, såsom föreningar, företag och verksamheter, skolor, osv. Att skapa engagemang för åtgärderna och involvera aktörer i processen kan också skapa större acceptans, och öka möjligheten för bättre genomslag av åtgärderna.

Här kommer några rekommendationer för att implementera sociala och ekonomiska värden från början i ert vattenvårdsprojekt, alternativt utvärdera redan genomfört projekt:

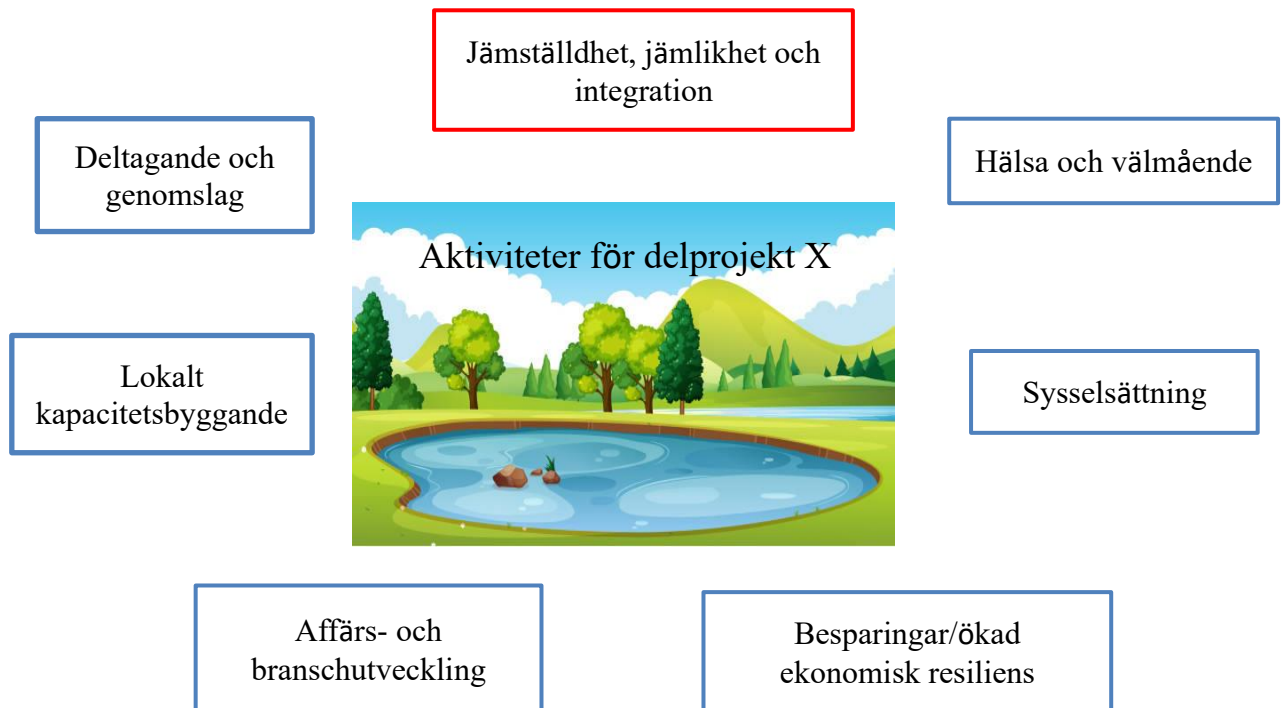
- Sätt upp mål inom en eller flera kategorier av effekter, t ex: barnperspektiv, jämställdhet, ekonomiska besparingar
- Kan målen synkroniseras med andra målsättningar, t ex inom översiktsplanering?
- Hur ska målen nås? Sätt upp strategier för att nå målen och delmål längs vägen.
- Kan lokalisering av åtgärderna påverka sociala och ekonomiska mål?
- Försök beskriva ett nuläge (jämförelsevärde) för de valda kategorierna

- Bestäm om effekterna ska nås inom planerings- eller genomförandefas, eller vara en effekt av de implementerade åtgärderna.
- Kartlägg vilka målgrupper och verksamheter som kommer att beröras, och vilka ni eventuellt behöver lägga fokus på
- Fundera på hur ni ska följa upp effekterna – genom redovisning, statistik, enkäter, intervjuer, observationer eller liknande.
- Fundera på om ni vill att utvärderingen ska avse effekter av genomförda åtgärder eller processen i sig, eller båda två
- Rådfråga andra som redan genomfört utvärderingar

6 Referenser

- Chianca, T, 2008, The OECD/DAC Criteria for International Development Evaluations: An Assessment and Ideas for Improvement, Journal of MultiDisciplinary Evaluation, Volume 5, Number 9, ISSN 1556-8180, March 2008.
- EU, 2006, Evaluation methods for the European union's external assistance – Guidelines for project and programme evaluation, Volume 3, Directorate General External Relations, Directorate General Development, EuropeAid Co-operation Office, Joint Evaluation Unit, ISBN: 92-79-00681-9.
- Franzén, F. (2015). From words to action: Lessons from active stakeholder participation in water management (Doctoral dissertation, KTH Royal Institute of Technology).
- Karlsson, O. (1999). Utvärdering–mer än metod. Svenska kommunförbundet.
- Klimatanpassning, 2022 (<http://www.klimatanpassning.se/exempel/skyddsvall-mot-oversvammning-kostnad-och-nyttan-1.105571>) (Nerladdad 2022-01-07)
- Soutukorva, m.fl. 2017. Värdering av vattenförekomster i Stockholm (Anthesis Enveco, Rapport 2017:5) (<https://www.anthesisgroup.com/se/wp-content/uploads/sites/6/2021/10/Anthesis-Enveco-rapport-2017-5.-Vardering-av-vattenforekomster-i-Stockholm-2.pdf>)
- Svenskt vatten, 2022. (https://www.svensktvatten.se/globalassets/rornat-och-klimat/klimat-och-dagvatten/klimatsakra_samhallet.pdf) (Nerladdad 2022-01-03)
- Tidningen Näringslivet, 2021. Artikel (nedladdad 2022-01-07) <https://www.tn.se/article/extremvader-ger-dyrare-forsakringar/>
- Uppsala kommun, 2021. Den sociala kompassen – Uppsala kommun. https://www.uppsala.se/contentassets/81b7dac4063646a5b3dc23682c06a69e/social_kompass_uppsala_210527.pdf (Nerladdad 2022-01-28)
- Västerås stad, 2019. Slutrapport Bäckby. Stadsledningskontoret, Dnr: 2016/00851.

7 Bilaga 1 – enkät

De fem primära kategorierna som analysen utgår ifrån är 1. Affärs- och branschutveckling, 2. Besparingar, 3. Sysselsättning, 4. Hälsa och välmående och 5. Jämställdhet, jämlikhet och integration. Vi samlar också in data kring lokalt 6. kapacitetsbyggande och 7. deltagande. Frågor angående kategori 5 kommer att ställas under andra kategorier och handlar om hur eventuella effekter av projektet fördelat sig inom olika grupper av befolkningen.

FÖR ENKÄTEN

- Enkäten följer kategorierna ovan
- Vi skiljer i enkäten på frågor som redan idag har kunnat visats/värderats/mätts, och på effekter som är sannolika att inträffa i framtiden. Dessa frågor ingår eftersom vi tror att många effekter kan förväntas av projektens genomförda åtgärder, men att de i dagsläget inte gått att genomföra eller värdera än.
- De flesta frågor består av ett flerhandsval (kryssfrågor) tillsammans med utrymme för fritext. Det finns exempel som hör till frågorna, för att förtydliga vilka effekter som efterfrågas. Men vi vill gärna att ni motiverar era svar i text för att ytterligare förstå vilka effekter ni beskriver.
- Fyll endast i ett kryss för flervalfrågorna.

1. AFFÄRS- OCH BRANSCHUTVECKLING

I vilken grad har delprojektet redan idag lett till *affärs- eller branschutveckling*? Det kan handla om att en ny teknisk lösning har kunnat testats som lett till branschutveckling, att nya rekreationsplatser eller förbättrad tillgänglighet skapat möjligheter för verksamheter inom turism, eller att nya samverkansformer testats som lett till nya affärsområden.

- Inte alls
- Till viss del
- Till ganska stor del
- Till mycket stor del
- Vet ej

Kommentera gärna ditt svar:

asdfaklsfjölaksdjflksdfjaskldfjaskldfjlkasjdfklasdjfklsdjfkldasjföklasjdfklasj
döfkljasdölkfjksldfjkskladfjölaskdjfölsk

I vilken grad har delprojektet inneburit en ökad möjlighet för *profilering och marknadsföring* för de involverade parterna? Det kan till exempel handla om marknadsföring av en viss plats eller område som har nya kvaliteter, eller att aktörer kan använda projektets resultat för att tydliggöra sitt miljöarbete i sin kommunikation med omvärlden. Gäller både privata, ideella och offentliga aktörer.

- Inte alls
- Till viss del
- Till ganska stor del
- Till mycket stor del
- Vet ej

Kommentera gärna ditt svar:

Hur *sannolikt* är det att projektet innebär ökade möjligheter för affärs- och branschutveckling eller marknadsföring och profilering i framtiden?

- Inte sannolikt
- Ganska sannolikt
- Mycket sannolikt
- Vet ej

Kommentera gärna ditt svar:

Har det inom delprojektet gjorts några utvärderingar, mätningar, värderingar eller uppskattningar kring effekter på bransch- och affärsutveckling?

- Nej
- Ja

Om ja, bifoga/länka gärna rapport/underlag eller be oss kontakta er:

2. BESPARINGAR OCH ÖKAD EKONOMISK MOTSTÅNDSKRAFT

I vilken grad uppskattar ni att delprojektet kommer att leda till *besparingar* eller *minskad risk för utgifter* i framtiden? Det kan till exempel handla om ekosystemtjänster såsom dagvattenhantering eller minskade översvänningsrisker i framtiden. Det kan också handla om ny kunskap eller arbetssätt som lett till besparingar i framtiden för liknande satsningar.

- Inte alls
- Till viss del
- Till ganska stor del
- Till mycket stor del
- Vet ej

Kommentera gärna ditt svar:

Har det inom delprojektet gjorts några utvärderingar, mätningar, värderingar eller uppskattningar kring effekter på besparingar och ökad ekonomisk motståndskraft?

- Nej
- Ja

Om ja, bifoga/länka gärna rapport/underlag eller be oss kontakta er:

3. SYSSELSÄTTNING

Har projektet erbjudit praktikplatser/praktikanter?

- Ja
- Nej

I vilken grad har projektets totala sysselsättning (anställda, konsulter, entreprenörer samt praktikplatser) lett till jämställdhet, jämlikhet och integration? Till exempel genom att projektet haft en uttalad strategi för sysselsättning av människor som står långt ifrån arbetsmarknaden, unga, utlandsfödda, kvinnor i mansdominerade yrken, osv.

- Inte alls
- Till viss del
- Till ganska stor del
- Till mycket stor del
- Vet ej/ej relevant

Kommentera gärna ditt svar:

Hur *sannolikt* är det att projektet kommer att leda till en ökad sysselsättning och ett ökat värde för arbetsmarknaden i framtiden? Det kan till exempel handla om att personer fått goda referenser eller lärdomar från att arbeta eller praktisera inom projektet, eller att nya arbetstillfällen uppstått som en följd av projektets genomförande och resultat.

- Inte sannolikt
- Ganska sannolikt
- Mycket sannolikt
- Vet ej

Kommentera gärna ditt svar:

Har det inom delprojektet gjorts några utvärderingar, mätningar, värderingar eller uppskattningar kring effekter på sysselsättning?

Nej Ja

Om ja, bifoga/länka gärna rapport/underlag eller be oss kontakta er:

4. HÄLSA OCH VÄLMAENDE

I vilken grad har projektets åtgärder skapat nya, eller förbättrat kvaliteten, i miljöer som stärkt rekreativa värden? Frågan gäller både närmiljöer och miljöer som t ex ligger nedströms och kan påverkas positivt.

- Inte alls
 Till viss del
 Till ganska stor del
 Till mycket stor del
 Vet ej/ej relevant

Kommentera gärna ditt svar:

I vilken grad har projektets åtgärder förbättrat *tillgänglighet* till rekreativa miljöer, genom t ex nya gång- och cykelvägar, tydligare skyltning, broar som minskar barriärer, alternativt arbetsvägar som kan användas permanent?

- Inte alls
 Till viss del
 Till ganska stor del
 Till mycket stor del
 Vet ej/ej relevant

Ge konkreta exempel:

För vilka grupper har rekreationsvärden och/eller tillgängligheten till rekreativa värden stärkts?

Definiera gärna här (det kan handla om rullstolsburna, äldre, barn, närboende, etc):

Har det inom delprojektet gjorts några utvärderingar, mätningar, värderingar eller uppskattningar kring effekter på rekreativa värden, besöksnäring, eller liknande?

Nej Ja

Om ja, bifoga/länka gärna rapport/underlag eller be oss kontakta er:

5. LOKALT KAPACITETSBYGGANDE

I vilken grad har projektets lett till ökad lokal samverkan mellan olika målgrupper, aktörer eller föreningar? Det kan handla både om stärkt samverkan mellan aktörer som normalt samverkar i viss grad, eller om ny samverkan mellan aktörer som tidigare inte samverkat.

- Inte alls
- Till viss del
- Till ganska stor del
- Till mycket stor del
- Vet ej/ej relevant

Kommentera gärna ditt svar:

Har projektet lett till någon formell eller bestående samverkan, såsom vattenråd, arbetsgrupper eller liknande?

- Ja
- Nej

Om ja, vilka?

Hur *sannolikt* är det att projektet har lett till ökad förtroende mellan aktörer? Om du tror det är sannolikt, beskriv mellan vilka aktörer i rutan nedan.

- Inte sannolikt
- Ganska sannolikt
- Mycket sannolikt
- Vet ej

Kommentera gärna ditt svar:

6. DELTAGANDE FRÅN HUVUDSAKLIGA MÅLGRUPPER

I vilken grad har projektets nått sina huvudsakliga målgrupper? Det kan handla om lantbrukare, allmänhet, båtägare, hästägare, fritidsfiskare, etc. som är centrala för att projektets syften ska uppfyllas.

- Inte alls
- Till viss del
- Till ganska stor del
- Till mycket stor del
- Vet ej/ej relevant

Motivera gärna med några rader och beskriv vilka grupper som är huvudsakliga målgrupper:

Havs
och Vatten
myndigheten